

TOIMINTAKERTOMUS 2020

EAPN-Fin – Suomen köyhyyden vastainen verkosto on avoin toimintafoorumi köyhyyttä ja syrjäytymistä vastaan toimiville järjestöille, ryhmille ja ihmisille. Se on perustettu 1994, kyseessä oli 26. toimintavuosi.

Vuotta leimasi koronaviruspandemia: sen vuoksi tavanomaista toimintaa vähennettiin, muun muassa erilaiset seminaarit ja osa työryhmien tapaamisista jäivät järjestämättä. Toisaalta epidemia toi uusia tehtäviä: sen vaikutuksia seurattiin ja niistä viestittiin niin Suomessa kuin Euroopan verkostolle.

Koronan aikana on sanottu otetun nk. digiloikka. Köyhyyden vastaisessa verkostossa näkyi, ettei se ole kaikille mahdollinen: laitteiden, ohjelmistojen ja digituen puute estävät monia köyhyyttä kokevia ihmisiä osallistumasta verkossa.

Sairastamisen kustannusten aiheuttama köyhyys oli toinen keskeinen teema verkoston vaikuttamisessa.

1. VAIKUTTAMISTYÖ

Kesäkuussa julkaistiin webinaarissa verkoston Terveys ja köyhyys -työryhmän tekemä raportti **Asiakasmaksut aiheuttavat ahdinkoa** sairastamisen kulujen vaikutuksista. Sitä käsiteltiin useissa blogeissa ja siitä viestittiin laajasti muun muassa syksyllä, kun asiakasmaksulaki oli eduskunnan käsittelyssä.

Verkosto seurasi sosiaaliturvauudistuksen etenemistä. Hallituksen jäsen Anna Järvinen on jäsenenä sosiaaliturvakomitean asumisen jaostossa. Kansalaistoimintaryhmältä koottiin työtä varten kokemuksia ja näkemyksiä sosiaaliturvan monimutkaisuudesta sekä työn ja sosiaaliturvan yhdistämisestä.

Syksyllä julkaistiin neljännen kerran **Suomen köyhyysraportti Köyhyysvahti 2020** köyhyytilanteesta ja köyhyyden vähentämiseksi tarvittavista toimista. Siinä oli mukana uusi osio koronapandemian vaikutuksista köyhyyteen ja eriarvoisuuteen. Köyhyysvahtia oli tekemässä aiemmin EAPN-Finin Kansalaistoimintaryhmässä mukana ollut tutkija Eeva-Maria Grekula. Köyhyysvahti käännettiin englanniksi. Köyhyysvahtia käytetään niin kansallisessa kuin eurooppalaisessa vaikuttamisessa. Sitä esiteltiin kansanedustajille eduskunnan köyhyysryhmän tilaisuudessa 17.11.

Verkosto valmisteli Anna Järvisen johdolla Suomen vastaukset EAPN Euroopan koronan vaikutuksia eri maissa käsittelevään raporttiin. Niissä käytiin laajasti läpi haavoittuvassa asemassa olevien ryhmien tilannetta koronapandemian keskellä.

EU-vaikuttaminen

EU-asioissa vaikuttaminen on niin Suomen omiin kantoihin ja politiikkaan kuin koko EU:n kantoihin vaikuttamista. Sitä ei voi irrottaa kansallisesta vaikuttamisesta.

EAPN-Finin vaikuttaminen EU-tasolla on luontevaa, koska se on yksi EAPN:n, European Anti-Poverty Networkin 32 kansallisesta verkostojäsenestä. EAPN:llä on osaamista ja kontaktit eurooppalaista vaikuttamista varten. EAPN-Finillä on myös paikka sosiaali- ja terveysministeriön vetämässä EU-jaosto 25:ssä, jossa käsitellään Suomen kantoja EU:ssa käsiteltäviin asioihin. Kokouksiin on osallistunut Marjatta Kaurala.

Eurooppalainen ohjausjakso

Ohjausjakson aikana EU:n jäsenmaat mukauttavat budjetti- ja talouspolitiikkansa EU:ssa sovittuihin tavoitteisiin ja sääntöihin. Jaksoon vaikuttamalla pyritään vaikuttamaan muun muassa siihen, että sosiaalinen ulottuvuus saisi enemmän sijaa ja vahvistuisi EU:ssa, mutta myös Suomen talous- ja

sosiaalipolitiikkaan. Vaikuttamistyötä tehtiin muun muassa EAPN:n sosiaalipoliittisen työryhmän EUISG:n, EU Inclusion Strategies kautta.

Komissio tekee osana ohjauksena kullekin jäsenmaalle maaraaportin ja maakohtaiset suositukset. Yhdessä SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry:n kanssa laadittiin maakohtaiset **varjosuositukset**. Niillä pyrittiin vaikuttamaan siihen, mitä suosituksia komissio Suomelle antaa sekä nostamaan verkostolle keskeisiä asioita päättäjäisen tietoisuuteen ja julkiseen keskusteluun. Varjosuositusten pääkohdat ovat:

- haavoittuvimmassa asemassa olevien ryhmien arjesta selviytymisen ja riittävän toimeentulon turvaaminen koronapandemian aikana ja sen jälkeen
- lasten ja nuorten hyvinvoinnin turvaaminen panostamalla opetuksen tukimuotoihin, lastensuojeluun ja mielenterveyspalveluihin
- laaja-alainen panostus työllisyyspolitiikkaan
- sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen toteuttaminen niin, että turvataan perusoikeudet ja laadukkaat palvelut kaikille, jotta terveys- ja hyvinvointierot kaventuvat.

Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilari

Sosiaalisten oikeuksien pilarin on tarkoitus antaa entistä tehokkaampia oikeuksia EU-maiden kansalaisille. Siinä on 20 periaatetta, jotka jakautuvat kolmeen lukuun: yhtäläiset mahdollisuudet ja pääsy työmarkkinoille, oikeudenmukaiset työolot ja sosiaalinen suojelu ja osallisuus.

Vuonna 2020 komissio järjesti konsultaation, kuulemisen pilarin toimeenpanosta, johon EAPN-Fin vastasi. Se korosti, että EU-lainsäädännöllä tulee nykyistä paremmin tukea ihmisten hyvinvointia ja hyvän elämän edellytyksiä. EU:n toimivaltaa on laajennettava sosiaaliasioissa erityisesti vähimmäistasojen määrittelyssä. Niitä koskevat suositukset pitää saada nykyistä sitovammiksi kansalliset erityispiirteet huomioiden. Anna Järvinen esitteli EAPN-Finin vastausta konsultaatioon EUISG-työryhmän kokouksessa 25.6. ja EAPN:n webinaarissa 17.9.

Köyhyyden vastaisten verkostojen yksi vaatimus on vähimmäistoimeentuloa koskeva puitedirektiivi, jolla turvattaisiin riittävä vähimmäisturva kaikissa jäsenmaissa. EAPN-Fin on ottanut kantaa tämän puolesta EU-jaosto 25:ssa ja suorilla yhteydenotoilla ministereihin ja näiden avustajiin.

EAPN-Fin oli mukana komissaari Nicolas Schmitin verkkotapaamisessa 28.9., jossa oli teemana sosiaalisten oikeuksien pilarin toimeenpano.

Edustukset Euroopan EAPN:n toimielimissä

Euroopan köyhyyden vastaisen verkoston jäsenet käyttävät valtaansa vuosittain kokoontuvassa yleiskokouksessa. Normaaliavuoden kolmen osallistujan sijasta etänä pidettyyn yleiskokoukseen sai osallistua vain yksi edustaja kustakin maasta. 25.9. pidettyyn kokoukseen osallistui Marjatta Kaurala.

Jokaisella kansallisella verkostolla on yksi paikka EAPN:n Executive Committeeessa, EXCO:ssa. Se kokoontui etäkokouksina 10 kertaa. Suomen edustaja oli Marjatta Kaurala. Asioina oli strategian ja yleiskokouksen valmistelua, budjetti- ja henkilöstöasioita sekä kolme työpajaa, joiden teemoina olivat sukupuoli ja köyhyys sekä etnisuus ja köyhyys.

EAPN:n EUISG-työryhmä kokoontui vuoden aikana 12 kertaa etänä. Suomen edustaja oli Anna Järvinen.

Suomessa ja lähes kymmenessä muussa Euroopan maassa jaettavalla Kunnioittavasti köyhyydestä - journalistipalkinnolla on kansainvälinen yhteistyöryhmä. Sen kahteen verkkotapaamiseen osallistui verkoston sihteeri Erja Saarinen.

Muuta vaikuttamistyötä

EAPN-Finin edustajana energiaköyhyyttä käsittelevän **ASSIST-hankkeen** ohjausryhmän jäsen oli Tiina Saarela. Hankkeen päätösseminaari oli 25.3. EAPN-Finin puheenvuoron piti Juha Saldén Kansalaistoimintaryhmästä.

Verkosto teki viestintäyhteistyötä Arjen kokemuksia köyhyydestä -**kirjoituskilpailun** järjestämisessä eri tahojen kanssa. Se toimi myös kilpailun tilijärjestönä eli hoiti palkintorahojen keräämisen ja maksamisen. Kilpailun tulokset julkistettiin seminaarissa 12.3.

Verkosto osallistui **17.10. köyhyyden vastaisen päivän** some-kampanjointiin yhdessä eurooppalaisten verkostojen kanssa.

EAPN-Fin teki Suomen Pelastusalan Keskusjärjestön SPEKin kanssa viestintäyhteistyötä Paloturvallisuusviikolla marras-joulukuussa maksuttomien palovarointimien toimittamisessa köyhyyttä kokeville ihmisille.

EAPN-Finin yleiskokouksessa 24.11. puhui sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen mahdollisuuksista vähentää köyhyyttä ja eriarvoisuutta korona-aikana.

2. KÖYHYTTÄ KOKENEIDEN OSALLISUUDEN VAHVISTAMINEN

EAPN-Finin Kansalaistoimintaryhmä on viime vuosina yhä vahvemmin osallistunut yhteiskunnalliseen keskusteluun ja politiikkaan vaikuttamiseen. Se, ettei fyysisiä tapaamisia juuri voitu toimintavuonna pitää, vaikeutti ryhmän toimintaa. Ryhmä pystyi kokoontumaan viisi kertaa. Toimintaa koordinoi Jaana Saikkonen. Ryhmä valmisteli yhdessä Pep-koordinaattori Anne Tynin kanssa materiaalit Köyhyyden vastaisen päivän 17.10. viestintään. Ryhmä tuotti kolme blogikirjoitusta, muun muassa digiköyhyydestä ja koronan vaikutuksista köyhyyttä kokeviin ihmisiin.

Kansalaistoimintaryhmän jäseniä oli mukana

- luovuttamassa Ihmisoikeusliiton vetoomusta riittävän toimeentulon puolesta sosiaali- ja terveys- ja valtiovarainministeriölle
- artikkelilla Takuusäätien 30-vuotisjulkaisussa
- osallistumassa sosionomiopiskelija Elli Mikkosen opinnäytetyön haastatteluihin. Työ käsittelee köyhyyttä kokevien ihmisten osallisuutta.
- puheenvuorolla Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskuksen Soccan seminaarissa Heikommassa asemassa olevat korona-aikana
- tekemässä Kunnoittavasti köyhyydestä -tunnuksesta videota osaksi EAPN:n kansainvälistä videota
- Kunnoittavasti köyhyydestä -raadissa
- mukana Köyhyyttä kokeneet ja kansanedustajat samassa pöydässä -tilaisuudessa 21.10.
- kommentoimassa sisäministeriön valmistelemaa sisäisen turvallisuuden selontekoa
- kommentoimassa Suomalaiselle Tiedeakatemialle kokemuksia tieteellisen tiedon käytöstä ja saatavuudesta korona-aikana. Kommentointi liittyy hankkeeseen, joka käsittelee Suomen kriisikestävyyttä pitkällä aikavälillä.

EAPN-Fin vastaa Suomen delegaation lähettämisestä Brysseliin **Köyhyyttä kokeneiden ihmisten eurooppalaiseen tapaamiseen**, European Meeting for People Experiencing Poverty, PeP. Sitä ei järjestetty 2020 vaan yhteyttä pidettiin verkossa ja toiminnan koordinaattorit muun muassa välittivät EAPN:n työtä varten tietoa koronan vaikutuksista köyhyyttä kokevien ihmisten elämään. Toimintaan osallistui Pep-koordinaattori Anne Tyni.

Kunnioittavasti köyhyydestä -tunnustus toimittajille

Kunnioittavasti köyhyydestä -tunnustus nostaa esiin laadukasta köyhyyttä koskevaa journalismia ja köyhyyttä kokeneiden ihmisten näkemyksiä siitä, miten media kuvaa heidän todellisuuttaan. Tunnustuksen saajan päättää köyhyyttä kokeneista ihmisistä koostuva raati.

Toimintavuonna tunnustus jaettiin viidettä kertaa. Palkintoraati koottiin avoimella kutsulla, jota jaettiin jäsenistön verkostojen kautta sekä sosiaalisessa mediassa. Raatiin kuuluivat: Raija Puumala, Irene Roivas, Aino Taipalus ja Anne Tyni. Sen sihteerinä toimi Erja Saarinen ja fasilitaattorina Liisa Partio.

Raati arvioi kilpailuun ilmoitettuja 34 artikkelia tai ohjelmaa kolmessa tapaamisessa ja järjesti tunnustuksen jakotilaisuuden 24.11. Se pidettiin sekä fyysisenä tilaisuutena että verkossa.

Tunnustuksen sai *Ei samalta viivalta* -artikkeli Helsingin Sanomissa. Anni Alatalon ja Katri Jaalamaan artikkeli käsittelee laajasti lasten eriarvoistumista. Raati ei tänä vuonna jakanut kunniamainintoja.

Erja Saarinen osallistui journalismipalkinnon jakavien Euroopan maiden kahteen tapaamiseen, joissa käsiteltiin tunnustuksen jakamista, köyhyyttä ja journalismia koronaoloissa eri maissa. Työ Euroopan laajuisen palkinnon jakamiseksi ei ole edistynyt koronavuonna. Kansainvälisen ryhmän jäsenet eri maista tuottivat tunnustuksesta yhteisen videon. Suomesta sen teki Jouko Vataja Kansalaistoimintaryhmästä. Videolla Suomen tunnustuksesta kertoivat toimittaja Seppo Heikkinen Ylestä, raadin jäsen Jaana Saikkonen ja Erja Saarinen.

3. TYÖRYHMÄT, TILAISUUDET JA JULKAISUT

Verkoston sisällöllisen työskentelyn peruspilareita ovat työryhmät, toimintavuonna Lapsiperheköyhyys- ja Terveys ja köyhyys -työryhmä sekä Kansalaistoimintaryhmä, jonka toiminta on käsitelty edellä luvussa 2. EAPN-Fin on myös jäsenenä eduskunnan köyhyysryhmässä.

Lapsiperheköyhyys -työryhmä

Työryhmä kerää ja jakaa tietoa lapsiperheköyhyydestä ja pyrkii vaikuttamaan sen vähentämiseksi. Ryhmään kuuluu jäseniä 14 eri järjestöstä. Joihinkin kokouksiin toi eduskunnan terveiset kansanedustaja Hilikka Kemppi. Ryhmä kokoontui viisi kertaa. Se keskusteli ajankohtaisista lapsiperheköyhyysteemoista, kuten koronan vaikutuksista pienituloisiin perheisiin, hallitusohjelman toteutumisesta sekä kuntavaaleihin valmistautumisesta. Ryhmä kokosi evästyksiä päättäjille, tuotti EAPN-Finin julkaisemaan Köyhyysvahti-raporttiin lapsiperheköyhyyttä koskevan sisällön ja päivitti useampaan otteeseen verkoston nettisivuston lapsiköyhyyssosion. Puheenjohtajana toimi Liisa Partio MLL:stä.

Terveys ja köyhyys -työryhmä

Työryhmä päivitti vuosittaisen Sosiaaliturvan tarkistuslistan ja teki laajan terveydenhuollon asiakasmaksuja koskevan raportin, jota käsitellään kohdassa 1. Työryhmän puheenjohtajana toimi Tuula Paasivirta Kuka kuuntelee köyhää -verkostosta.

Eduskunnan Köyhyysryhmä

EAPN-Fin on mukana eduskunnan köyhyysryhmässä. Verkoston edustajana toimi Liisa Partio. EAPN-Finin hallituksen jäsen Anna Järvinen toimi köyhyysryhmän asiantuntijasihteerinä SOSTEn edustajana. Ryhmä järjesti marraskuussa Köyhyys ja korona -tilaisuuden, jossa aiheina olivat uusin Köyhyysvahti, lapsiperheköyhyys, ruoka-apu sekä köyhyyttä kokeneiden terveiset kansanedustajille. Alkuvuoteen suunniteltu eduskunnan köyhyyspäivä ja aamukahvitilaisuus sosiaaliturvauudistuksesta jouduttiin koronan vuoksi siirtämään tulevaisuuteen.

Tilaisuudet ja seminaarit

- 12.3. Arjen kirjoituksia köyhyydestä -seminaari Kelassa
- 9.6. Asiakasmaksut aiheuttavat ahdinkoa -webinaari
- 21.10. Köyhyyttä kokeneet ja kansanedustajat samassa pöydässä -keskustelutilaisuus yhdessä Kuka kuuntelee köyhää -verkoston ja Työttömien Keskusjärjestön kanssa
- 24.11. sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekosen puheenvuoro mahdollisuuksista vähentää köyhyyttä ja eriarvoisuutta korona-aikana EAPN-Finin yleiskokouksessa

Julkaisut

- Sosiaaliturvan tarkistuslista 2020
- Köyhyysvahti 2020 suomeksi ja englanniksi
- Asiakasmaksut aiheuttavat ahdinkoa -raportti
- 5 blogia, jotka käsittelevät terveydenhuollon asiakasmaksuja, köyhyyttä kokevien ihmisten tilannetta korona-aikana ja digiköyhyyttä

4. HALLINTO, RESURSSIT JA VIESTINTÄ

Verkoston **yleiskokous** pidettiin 24.11. Siihen osallistuivat 29 jäsenjärjestön edustajat. Kokouksessa hyväksyttiin verkostolle uusi strategia vuosiksi 2021-23.

Yleiskokouksen valitsemaan **hallitukseen** kuului puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja 11 jäsentä. Se kokoontui viisi kertaa.

Hallitus 2020

Olavi Kaukonen, puheenjohtaja, A-klinikkasäätiö

Marjatta Kaurala, varapuheenjohtaja Kriminaali- ja sosiaalihuollon tukisäätiö KRITS

Leena Eräsaari, Hyvinvointivaltion vaalijat ry

Anna Järvinen, SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry

Junias Kanyinda, Suomen Setlementtiliitto ry

Liisa Partio, Mannerheimin Lastensuojeluliitto

Reijo Pipinen, Vailla vakinaista asuntoa ry

Miikka-Pekka Rautiainen, Sininauhaliitto

Anita Salonen, Kirkkohallitus/Kirkon diakonia- ja yhteiskuntatyö

Anne Tyni, Turun seudun TST ry

Leena Valkonen, Työttömien Keskusjärjestö ry

Maria Viljanen, Suomen Punainen Risti

Tuula Paasivirta, Kuka kuuntelee köyhää -verkosto

Verkostossa oli vuoden lopussa 54 jäsentä. MIELI ry erosi toimintavuonna verkostosta.

Verkoston jäsenmaksu on yhteisjäseniltä 50–500 euroa. **Jäsenmaksuja** kertyi 6 110 euroa.

EAPN:n rahoitushausta saatiin tukea PeP-koordinaatioon, aineiston kääntämiseen ja Köyhyysvahdin tekemiseen. Rahoitusta myönnettiin 6262,50 euroa. Se maksetaan toteutuneita kuluja vastaan.

Verkoston **kotijärjestö** on SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry. Se tarjoaa verkostolle osa-aikaisen sihteerin, taloushallinnon ja viestinnän palveluita sekä maksuttomia kokoustiloja. Sihteerinä toimi Erja Saarinen.

Nivelyhdistyksestä Marja Eronen päivitti Sosiaaliturvan tarkistuslistan ja Työttömien Keskusjärjestöstä Juha Keränen taittoi sen.

EAPN-Finin toiminnasta viestitään verkkosivuilla, uutiskirjeessä ja sosiaalisessa mediassa. Jäsenviestintää hoidetaan lisäksi sähköpostitse.

Verkkosivuja päivitettiin säännöllisesti (www.eapn.fi). Niillä julkaistiin 65 uutista ja 5 blogia. Uutiskirjeitä lähetettiin 5. Uutiskirjeellä oli vuoden lopussa 554 tilaajaa.

Facebookissa verkostolla on neljä sivua tai ryhmää. Verkoston FB-sivuilla on noin 2 400 seuraajaa. Twitterissä seuraajia oli 1 250.

Liite.

Jäsenluettelo

1. A-klinikkasäätiö
2. Aivoliitto
3. Allergia-, iho- ja astmaliitto ry
4. BIEN Finland – Suomen perustuloverkosto
5. Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry
6. Eläkkeensaajien Keskusliitto EKL ry
7. Ensi- ja turvakotien Liitto
8. Eurooppalaiset
9. FinFami Uusimaa ry – Omaiset mielenterveyden tukena
10. Helsingin Sosiaalinen Oikeudenmukaisuus HSO ry
11. Helsingin Sosialidemokraattinen Naisyhdistys ry
12. Hope – Yhdessä & Yhteisesti ry
13. Hyvinvointivaltion vaalijat ry
14. Ihmisoikeusliitto
15. Invalidiliitto
16. Kansalaisareena ry
17. Kirkon diakonia ja sielunhoito
18. Kriminaalihuollon tukisäätiö
19. Kuka kuuntelee köyhää? -ryhmä
20. Kuntoutussäätiö
21. Kuuloliitto ry
22. Lastensuojelun Keskusliitto
23. Mannerheimin Lastensuojeluliitto
24. Mielenterveyden Keskusliitto
25. Mielenterveysomaisten keskusliitto–FinFami
26. Mielenterveysyhdistys Helmi
27. Munuais- ja maksaliitto
28. Nuorten Ystävät
29. Omaishoitajaliitto
30. Parasta Lapsille ry
31. Pelastakaa Lapset ry
32. Sininauhaliitto
33. Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia
34. Sosiaaliamiehet
35. SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry
36. Suomen Caritas ry
37. Suomen Demokratian Pioneerien Liitto, Pinskut
38. Suomen Nivelyhdistys ry
39. Suomen Nuorisoyhteistyö–Allianssi ry

40. Suomen Punainen Risti
41. Suomen Setlementtiliitto
42. Suomen sosiaalioikeudellinen seura, SSOS ry
43. Suomen Sydänliitto ry
44. Takuu-Säätiö
45. Tapaturma- ja sairausinvalidien liitto ry
46. TATSI, Työttömien ay-jäsenten tukiyhdistys ry
47. Tukiyhdistys Majakka ry
48. Turun Seudun TST ry
49. Työttömien Keskusjärjestö ry
50. Vailla vakinaista asuntoa ry
51. Väestöliitto
52. Yhden Vanhemman Perheiden Liitto
53. Yhdessä Selviytymisen Tuki ry
54. Äidit irti synnytysmasennuksesta Äimä ry